

APSTIPRINĀTS
Ar Gulbenes novada
vēstures un mākslas
muzeja direktores
2017.gada 2.augusta
Rīkojumu Nr. GNVMM/1.7/17/3

GULBENES NOVADA VĒSTURES UN MĀKSLAS MUZEJA KRĀJUMA DARBA POLITIKA 2017. – 2022.gadam

Muzeja misija – Veicināt sabiedrības interesi, izpratni un lepnumu par Gulbenes novada vēsturi. Radīt sajūtu muzeju, ievedot radošo novadnieku krāšņajā pasaulē. Izmantot daudzveidīgas darba formas. Veidot saliedētu, iekļaujošu un tolerantu sabiedrību Latvijā.

1. Krājuma veidošanas mērķis un uzdevumi

Radīt novada iedzīvotājos izpratni un lepnumu par savu novadu, vācot, saglabājot un popularizējot materiālās un nemateriālās kultūrvēsturiskās liecības par Gulbenes novadu un ar novadnieku daiļradi saistīto kultūras mantojumu. Sekmēt radošās daudzveidības procesu attīstību. Veidot kvalitatīvu kultūrvīdi, apvienot kultūras mantojumu ar jaunradītām vērtībām.

(saskaņā ar Kultūrpolitikas pamatnostādņem 2014.-2020.gadam "Radošā Latvija", 1., 2. prioritāte; Gulbenes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014.-2030. gadam, 1.startēģiskais mērķis, 6.apakšpunkts, 3.startēģiskais mērķis, 2., 3., 4.apakšpunkts).

Uzdevumi

- 1.1.** Paplašināt krājuma glabāšanai nepieciešamās telpas;
- 1.2.** Nodrošināt muzeja misijai atbilstošu Nacionālā muzeju krājuma pastāvīgu papildināšanu ar valsts iepirkumu programmu palīdzību (KM, VKKF), muzeja budžeta iespējām un piesaistot privāto finansējumu.
- 1.3.** Veikt krājuma komplektēšanu un dokumentēšanu – krājuma uzskaitē, kartotēkas, esības pārbaudes un krājuma novērtēšana, priekšmetu digitalizācija.
- 1.4.** Pētīt, apkopot un popularizēt informāciju par notikumiem, personībām, prasmēm un vēsturiskiem procesiem Gulbenes novadā, izmantojot muzeja krājumu - Gulbenes novada vēsture, ievērojami novada mākslinieki, Gulbenes novada muižas, tautsaimniecības attīstība Gulbenes novadā.
- 1.5.** Turpināt informācijas ievadi Nacionālajā muzeju krājuma kopkataloga (NMKK) informācijas sistēmā, saglabājot arī tradicionālo primārās uzskaites kartotēku.
- 1.6.** Nodrošināt apstākļus muzeja krājuma saglabāšanai atbilstoši LR Ministru kabineta 2006.gada 21.novembra noteikumiem Nr.956 „Noteikumi par Nacionālo muzeju krājumu”.

2. Krājuma satura raksturojums un izvērtējums

2.1. Muzeja krājuma veidošana

Gulbenes novada vēstures un mākslas muzeja (GNVMM) krājums sastāv no pamatkrājuma un palīgkrājuma. 2017.gada 15.jūnijā krājums sasniedz 58946 krājuma vienības, no tām 52657 pamatkrājumā, 6289 palīgkrājumā.

Gulbenes novada vēstures un mākslas muzeja krājums sākts veidot kopš 1978.gada, kad pie Alūksnes novadpētniecības un mākslas muzeja tika izveidota Gulbenes filiāle, kurā tika iekļautas arī atsevišķas 1960tajos gados izveidotās Gulbenes pilsētas novadpētniecības istabas vienības.

Sistemātisku krājuma veidošana sākās 1982.gadā, kad izveidots patstāvīgs Gulbenes vēstures un mākslas muzejs, no 2009.gada 1.oktobra – Gulbenes novada vēstures un mākslas muzejs. Muzeja nacionālais krājums raksturo Gulbenes novada administratīvo teritoriju – kurā ietilpst bijušais Gulbenes rajons - Gulbenes pilsētu un 13 pagastus (Druvienas, Beļavas, Līgo, Lejasciema, Lizuma, Rankas, Galgauskas, Stāmerienas, Litenes, Tirzas, Stradu, Daukstu, Jaungulbenes).

Pamatojums –

- Vēsturiski šis apvidus bija vienots jau pirms vācu ienākšanas 13.gadsimtā, kad Gulbanas pilsnovads (pirmo reizi minēts 1224.gada Tālavas dalīšanas līgumā) aptvēra lielāko daļu tagadējo pagastu, izņemot teritorijas ap Gauju;
- Livonijas, Polijas-Lietuvas, Zviedrijas un Krievijas impērijas valdīšanas laikā arī ar minimālām maiņām teritorija administratīvi (pilsnovads, pilstiesa, draudzes, muižas, pagasti) saglabājās kā veselums ar nelielām izmaiņām;
- LR (Madonas, Cēsu un Valkas apriņķi) un PSRS (Gulbenes apriņķis, rajons, Cesvaines, Gaujenas, apvienotais Alūksnes rajons) laikā pēc vairākkārtējām izmaiņām kopš 1970tajiem gadiem Gulbenes rajons pastāv nemainītās robežās, pie kurām pieraduši cilvēki, kuras aptver institūcijas un iestādes, visa infrastruktūra;
- Šāds administratīvais dalījums pastāv visu GVM darbības laiku;
- 2009.gadā pēc administratīvi teritoriālās reformas – izveidojās Gulbenes novads ar Gulbenes pilsētu un 13 esošajiem pagastiem.

Gan krājuma veidošanas, gan pētnieciskā darba gaitā GNVMM mēģina aptvert visu iespējamo laika posmu kopš Gulbenes novads ir cilvēku apdzīvots, t.i., vismaz kopš 2.g.t.p.m.ē., par ko liecina krājuma arheoloģiskā kolekcija. Pamatojoties uz Latvijas vēstures hronoloģiju, cenšamies radīt pilnīgu, laika ziņā nepārtrauktu kopainu par Gulbenes novada vēsturisko attīstību. Tā kā muzeja krājumu pārsvarā veido jauno laiku 2.puses un jaunāko laiku raksturojoši muzeja priekšmeti, tad krājuma hronoloģiskie ietvari šim periodam ir sekojoši:

- jauno laiku 2.puse (19.gadsimts – 1917.g.);
- jaunākie laiki (1918.-1940.,1941.-1944.,1945.-1960.,1961.-1991.,1991.-...).

Priekšmeta kvalitātes standarti tiek izvērtēti pēc diviem kritērijiem: priekšmeta nozīmīgums Gulbenes novada vēstures un mākslas kontekstā un priekšmeta nozīmīgums pasaules un Latvijas mērogā.

2.2. Krājuma raksturojums

Krājums, saskaņā ar muzeja Nolikumu, tiek glabāts centralizēti, izvietots trīs ēkās:

- pamatēkā, telpas apkurināmas, Gulbenē, Brīvības ielā 10 (Oranžērijā),
- teritoriālajā struktūrvienībā Klēts, telpas apkurināmas, Gulbenē, Klēts ielā 4. (ielas nosaukums 2016.gadā mainīts no Brīvības iela 9 uz Klēts iela 4),
- krājuma un ekspozīciju telpās Gulbenes novada Stāmerienas pilī, ir apkure, (Gulbenes novada dome 2017.gada 11.aprīlī ar līgumu Nr.GND/9.17/17/363 Par nekustamā īpašuma nodošanu bezatlīdzības lietošanā nodevusi muzejam 8 telpas Stāmerienas pilī muzeja funkciju īstenošanai).

Muzeja krājuma priekšmeti pēc klasifikatora iedalās 5 grupās.

Teritoriālajā struktūrvienībā Klēts, Gulbenē, Klēts ielā 4, izvietoti:

Lietiskie muzeja priekšmeti

- celtniecība (būvmateriāli, ēku apdares detaļas);
- apgaismošanas ierīces, to daļas un piederumi (elektriskā armatūra);
- darba rīki, ierīces un piederumi (zemkopība, lopkopība, linu apstrāde, dravniecība, zvejniecība, mežkopība, kokapstrāde, mājamatniecība u.c.);
- rakstāmpiederumi, rakstāmgalda piederumi un skolas piederumi (ierīces rakstīšanai, skolas piederumi);
- mēbeles un interjera elementi (mēbeles);
- mēri un mērierīces (garuma mēri un mērierīces, tilpuma mēri, svara mēri un mērierīces);
- tara un iepakojums (pārtikas produktu un dzērienu iepakojums);
- transporta līdzekļi un to piederumi (motorizētie un mehāniskie transporta līdzekļi);
- trauki un galda piederumi (tvertnes, saimniecības trauki, galda trauki, mazgājamie trauki);
- sakaru līdzekļi;
- slēdzējmehānismi;
- sporta inventārs un apģērbs (sporta inventārs);
- kinoaparātūra, audio, video iekārtas (audio un videoiekārtas).

Dabas priekšmeti

- ģeoloģiskie priekšmeti (ieži un minerāli).

Klētī esošie priekšmeti tiek papildināti ar tekstilijām un sadzīves priekšmetiem no pamatēkas, Gulbenē, Brīvības ielā 10 (Oranžērija).

Pamatēkā, Gulbenē, Brīvības ielā 10 (Oranžērija), izvietoti:

Lietiskie muzeja priekšmeti

- apgaismošanas ierīces, to daļas un piederumi (apgaismošanas priekšmeti, piederumi);
- apģērbs un tā piederumi (apģērbs, apģērba piederumi un daļas, galvassegas, apakšveļa, amata tērpi, apavi, sporta apģērbs);
- personiskās higiēnas un kosmētikas priekšmeti;

- darba rīki, ierīces un piederumi (medicīnas, optiskie, friziera, rokdarbiem un šūšanai u.c.);
- faleristika;
- filatēlija;
- ieroči un apbruņojums (šaujamieroči, kombinētie ieroči, aizsargbruņojums tiek glabāts metāla seifā);
- rakstāmpiederumi, rakstāmgalda piederumi un skolas piederumi (rakstāmpiederumi, rakstāmgalda piederumi);
- kulta un sakrālie priekšmeti (sagrālie, kulta priekšmeti);
- mēri un mērierīces (garuma mēri un mērierīces, laika mēri un mērierīces, ierīces atmosfēras spiediena mērīšanai);
- mēbeles un interjera elementi (interjera tekstīlijas);
- mūzikas instrumenti un to piederumi (pašskanošie skaņu rīki un mūzikas instrumenti, pūšamie, pneimatiskie un stīgu mūzikas instrumenti, mūzikas instrumentu piederumi);
- nauda un tās ekvivalenti (numismātika, bonistika, vērtspapīri);
- rotaļlietas un spēles (galda spēles);
- rotas (galvasrotas, kaklarotas, krūšu rotas, roku rotas);
- sakaru līdzekļi (telefona sakari);
- sfragistika;
- suvenīri un piemiņas lietas;
- tara un iepakojums (pārtikas produktu, tabakas izstrādājumu, smaržu un kosmētisko līdzekļu, ziepju, dekoratīvas kārbas);
- trauki un galda piederumi (galda trauki, galda piederumi, dekoratīvie trauki);
- veksiloloģija (karogi, vimpeļi, karoga piederumi);
- kinoaparātūra, audio, video iekārtas;
- modeļi un maketi;
- ceremoniālie un simboliskie priekšmeti (sporta u.c. sacensību apbalvojumi);
- reklāmas, izkārtnes un informatīvās zīmes;
- fotoaparāti un foto piederumi.

Rakstiskie muzeja priekšmeti

- dokumentu kolekcija (iespieddarbi un rokraksti - personu dokumenti un iestāžu, organizāciju, uzņēmumu dokumenti);
- iespieddarbu kolekcija (grāmatas, brošūras, turpinājumi izdevumi, attēlizdevumi, sīkiespieddarbi, kartogrāfiskie izdevumi, notis);
- rokraksti (atmiņas, daiļliteratūra, scenāriji, korespondence, kartogrāfiskais materiāls, notis).

Tēlojošie mākslas priekšmeti

- glezniecība (stājglezniecība, scenogrāfija);

- grafika (zīmējumi, estampi, ekslibris, plakāti);
- dekoratīvā māksla (dekoratīvi lietišķā māksla).

Audio-vizuālie un IT muzeja priekšmeti

- fotopastkaršu kolekciju veido gan vietējo fotogrāfu (O.Priedīša, O.Zandera, R.Cielavas, M.Bērziņas, K.Trušes, M.Bružas, E.Vasiļjeva) un citu fotogrāfu darinātās 20.gs.1.puses fotopastkartes;
- stikla plašu fotonegatīvu kolekcijā ietilpst vietējo fotogrāfu (F.Knoka, E.Vasiļjeva, A.Lēzera, R.Apiniša, M.Bērziņas, A.Burkas) darinātie 20.gs.1.puses fotonegatīvi;
- fotogrāfiju kolekciju veido (19.s.vidus – 20.gs.1.puse un 20.gs vidus – 2.puse) vietējo fotogrāfu un citu fotogrāfu darinātās fotogrāfijas par Gulbenes novada cilvēkiem, notikumiem un kultūrvēsturisko mantojumu.

Krājuma un ekspozīciju telpas Stāmerienas pilī, Vecstāmeriena, Stāmerienas pagasts, Gulbenes novads, izvietoti:

- memoriālajā ekspozīcijā „Kolorītais Leo Svemps” izvietotas GNVMM krājumā esošās Leo Svempa piecas gleznas. Pēc Rundāles pils muzeja deponējuma līguma Nr.27 no 12.05.2017. - 22.12.2017., izvietoti L.Svempa memoriālie priekšmeti un 4 gleznas, kā arī muižu interjera priekšmeti. Reizē ar deponēšanu lūdzām Rundāles pils muzeja direktoru virzīt jautājumu Kultūras ministrijai par šīs kolekcijas priekšmetu nodošanu GNVMM pastāvīgā lietošanā.

2.3. Krājuma esības pārbaude un krājuma novērtēšana

Pamatojoties uz LR Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra noteikumiem Nr.1486 „Kārtība, kādā budžeta iestādes kārtu grāmatvedības uzskaiti” no 2010.gada 1.janvāra nosaka muzeja krājuma priekšmetu patieso vērtību vienlaikus ar krājuma esības pārbaudēm, novērtējot muzeja priekšmetu iegādes (izveidošanas) vērtībā, ja tā ir zināma, ja nav, tad katru novērtē viena euro vērtībā.

Saskaņā ar „Noteikumi par Nacionālo muzeju krājumu” pilnu krājuma priekšmetu esības pārbaudi muzejs nodrošina reizi 20 gados, ja muzeja krājums pārsniedz 50 000 vienības. 2017.gada 15. jūniju finansiāli novērtēto krājuma vienību kopskaits bija 30986 vienības, kopējā vērtība –275639.96 EUR. Esības pārbaūžu rezultātā, no muzeja krājuma paredzēts izslēgt palīgkrājumā esošo muzeja priekšmetu dubultos eksemplārus - padomju laikā kopētās nekvalitatīvās kopijas fotogrāfijām, dokumentiem, atsevišķiem avižu izgriezumiem, kuriem ir analogi eksemplāri pamatkrājumā, kā arī priekšmetus, kuriem ir zemāka mākslinieciskā vērtība nekā pamatkrājumā ietvertajiem priekšmetiem. No palīgkrājuma 2013.gadā tika izslēgtas 18 vienības.

2.4. Muzejs nekrāj

- nepapildina dabas priekšmetu kolekciju (krājumā ir ģeoloģiskie priekšmeti (ieži un minerāli));
- 1920.-20.gs.beigu laikrakstu un žurnālu pilnus komplektus;
- daiļliteratūru, kas nav saistīta ar Gulbenes novadu (saturs, autori, izdevēji);
- specifisku zinātnisko literatūru, kas nav saistīta ar Gulbenes novadu (saturs, autori, izdevēji);

- liela izmēra mēbeles un lauksaimniecības tehniku, rūpnieciskās ražošanas iekārtas, autotransporta līdzekļus.

2.5. Krājuma papildināšanas avoti

Lai papildinātu muzeja krājumu, nodrošinātu pilnīgu izstāžu un ekspozīciju darbu ar priekšmetiem, kuru nav krājumā, ja nav iespējams tos iegādāties vai nav piedāvājuma, GNVMM sadarbojas ar:

- **valsts akreditētiem muzejiem:**

2012.gadā ar Latvijas Nacionālo mākslas muzeju un Dekoratīvi lietišķās mākslas un dizaina muzeju, veidojot ekspozīciju "Jūlijs Madernieks – latviešu nacionālā stila meklējumi lietišķajā mākslā" un 2017.gadā to pārveidojot par pamatekspozīciju „Novada mākslinieki no 1818...” informatīvo daļu par mākslinieka daiļradi, tāpat sadarbība tiks turpināta veidojot informāciju par pārējiem novadniekiem māksliniekiem (Leo Svemps, Ludolfs Liberts, Voldemārs Irbe, Oto Bērtiņš, Jānis Brekte, Ilona Brekte, Indulis Ranka, Jūlijs Straume);

2013.gadā veidojot izstādi „Viens par visiem, visi par vienu” par Gulbenes novada ugunsdzēsības vēsturi, sadarbība ar Latvijas Ugunsdzēsības muzeju un Valsts Ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Vidzemes reģiona brigādes Gulbenes daļu;

2014.gadā veidojot izstādi „Latvijas Sarkanais Krusts” sadarbībā ar P.Stradiņa Medicīnas vēstures muzeju;

2016.gadā sadarbībā ar Rakstniecības un mūzikas muzeju deponēts J.Straumes paklājs „Saules pielūdzes” pamatekspozīcijai „Novada mākslinieki no 1818...”

- **sadarbība ar citām institūcijām**

2015.gadā izstāde un operkonference „L.Liberts. Spožums” sadarbībā ar Mūkusalas mākslas salonu un Latvijas Nacionālo Operas un baleta teātri.

2017.gadā ar nodibinājumu „Rietumu Bankas labdarības fonds” – dāvinājumā saņemta L.Liberta glezna „Mākslinieka vecāku portrets”.

2.6. Krājuma papildināšanas metodes

- **dāvinājumi** ir krājuma papildināšanas dominējošā metode.

Vienības	Gads
282	15.06.2017.
565	2016.
521	2015.
562	2014.
354	2013.
515	2012.

- **pirkumi**

Vienības	Gads
1	15.06.2017.
8	2016.
11	2015.
4	2014.
207	2013.
2	2012.

Laika posmā no 2017.-2022.gadam paredzēts ik gadu krājumu papildināt ar 500 vienībām – dāvinājumiem un pirkumiem, ja būs piedāvājums un budžeta iespējas. Tiek informēta sabiedrība par lielākajiem dāvinājumiem muzeja krājumam – publikācija laikrakstā „Dzirkstele”, „Gulbenes novada Ziņas”, muzeja mājaslapā www.gulbenesmuzejs.lv, sociālajos tīklos, kā arī izmantoti personiskie kontakti un individuālas sarunas ar apmeklētājiem.

- **VKKF piešķirtais finansējums**

2015.gadā – atbalstīts projekts „Nacionālā muzeju krājuma papildināšana ar Jūlija Madernieka projektēto 20.gs.20.gadu 2.puses Art Deco mēbeļu komplektu”.

2016.gadā – daļēji atbalstīti projekti „Nacionālā muzeju krājuma papildināšana Gulbenes novada vēstures un mākslas muzeja ekspozīcijai” - iegādātas unikālās P.Viļumsona pusautomātiskās vienpamīnu stelles un četras P.Viļumsona aušanas kursu grāmatas un viena audumu rakstu grāmata.

2016.gadā iesniegts un daļēji atbalstīts projekts „Leo Svempam 120” un līdz 2017.gada 31.martam restaurētas sešas mākslinieka L.Svempa nacionālas nozīmes gleznas, bez gleznu rāmjiem.

- **valsts finansējums**

Kultūras ministrijas rīkotajā konkursā „Par valsts finansējumu Nacionālā muzeju krājuma uzturēšanai un izmantošanai pašvaldību, autonomajos un privātajos muzejos un privātajās kolekcijās” atbalstīti projekti:

2013.gadā – „Nacionālas nozīmes mākslinieku novadnieku darbu konservācija un popularizēšana” - konservēti 11 mākslinieku novadnieku darbi;

2014.gadā - „Nacionālas nozīmes mākslinieka Paula Duškina darbu konservācija un popularizēšana”;

2015.gadā – daļēji atbalstīts projekts „Nacionālas nozīmes mākslinieka Paula Duškina grafikas darbu konservācija un popularizēšana”. – konservēti 19 nacionālas nozīmes mākslinieka P.Duškina grafikas darbi.

- **citi finansējuma avoti**

2014.gada augustā uzsākts un 2015.gada maijā pabeigts ELFLA LAD finansēts projekts „Vecgulbenes muižas klēts – lauku mantojuma glabātāja”, veikta Vecgulbenes muižas klēts konstrukciju renovācija, iekšējās inženierkomunikācijas - apkures un ventilācijas sistēmas

mikroklimata nodrošināšanai, higiēnas telpu izveide, lai veicinātu lauku kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu, eksponēšanas kvalitāti un izmantošanu muzejpedagoģisko programmu realizācijai un restaurētas 7 vienības – 2014.gadā izgatavota rokas dzirnavu replika-restaurācija un 2015.gadā 6 darba rīki. Izveidota ekspozīcija „Tautsaimniecība”.

2.7. Krājuma izmantošanas nosacījumi

Muzeja krājuma priekšmetus izmanto:

Pamatekspozīcijās: „Gulbenes vēsture” – 171 vienība, „Tautsaimniecība” teritoriālajā struktūrvienībā Klēts – 800 vienības, „Novada mākslinieki no 1818...”, kurā eksponēti J.Madernieka divi mēbeļu komplekti, interaktīvā veidā iespējams uzzināt par mākslinieku novadnieku daiļradi, veidot reāli un virtuāli dažādus rakstus, iepazīties ar mākslinieku darbu oriģināliem, izmantotas 39 krājuma vienības;

izstāžu veidošanā muzejā:

Vienības	Izstāžu skaits	Gads
80	4	15.06.2017.
369	9	2016.
271	9	2015.
243	8	2014.
104	5	2013.
54	3	2012.

izstāžu veidošanai ārpus muzeja:

Vienības	Izstāžu skaits	Gads
108	4	15.06.2017.
215	6	2016.
128	5	2015.
196	5	2014.
51	2	2013.
0	0	2012.

muzeja darbinieku zinātniski pētnieciskajā darbā: muzeja krājuma izpēte cieši saistīta ar pētniecības darba tēmām: Gulbenes novada vēsturiskā un ekonomiskā attīstība; ievērojamākās Gulbenes novada teritorijā dzimušās vēsturiskās personības un mākslinieki (Jūlijs Madernieks, Leo Svemps, Ludolfs Liberts, Voldemārs Irbe, Oto Bērtiņš, Jānis Brekte, Jūlijs Straume, Indulis Ranka); stikla plašu fotonegatīvu kolekcija; Gulbenes novada muižu vēsture un interjeru izveide.

Izveidota krājuma zinātniskā inventāra kartotēka, kuras uzskaiti veic zinātniskā inventāra kartotēkas reģistrācijas žurnālā;

pētnieciskajam darbam apmeklētājiem un sabiedrības izglītošanā: Izveidota atsevišķa apmeklētāju telpa, kurā pieejams dators ar interneta pieslēgumu, iegādāts jauns plaukts un metāla skapis, lai vēsturniekiem, novadpētniekiem un citiem interesentiem būtu

ērtāk veikt pētniecisko darbu un iepazīties ar muzeja kartotēkām (tematiskā, hronoloģiskā, publikāciju un personu) un NMKK ievadīto digitalizēto krājuma daļu (jaunieguvumi, fotogrāfu F.Knoka, E.Vasiļjeva un A.Lēzera stikla plašu negatīvi).

Ar eksponētajiem muzeja priekšmetiem apmeklētāji un pētnieki var iepazīties:

- no otrdienas līdz piektdienai no plkst.10:00-17:00,
- sestdienās no 10:00 līdz 14:00
- aktīvajā tūrisma sezonā no 15.maija līdz 15.septembrim muzejs atvērts arī svētdienās no 10:00 līdz 14:00.

Optimizēta arī pieeja neeksponētajam krājumam, darba dienās no 8:00 līdz 17:00, saskaņojot ar krājuma nodaļas vadītāju;

muzejpedagoģisko programmu sagatavošanā un realizācijā:– pieprasītākās ir darba lapu izveide skolu audzēkņiem par vēsturiskām tēmām, atbilstoši izstādēm muzejā, „Seno latgaļu aprobe”, sienas puzzles veidošana virtuālajā vidē un uz magnētiskās tāfeles, cikls „Vilnas ieguves, apstrādes, amatniecības zināšanu un prasmju saglabāšana” teritoriālajā struktūrvienībā Klēts ar izglītojošām lekcijām un praktiskām nodarbībām dzijas krāsošanā, rakstu un krāsu saskaņošanā, P.Viļumsona pusautomātisko vienpaminu stēļu darbības atjaunošana un Vecgulbenes tautas tērpa balto villaiņu aušana;

deponēšana: GNVMM pārsvarā deponē gleznu kolekciju un atsevišķus muzeja priekšmetus pēc deponējuma ņēmēja iesniegumā minētā mērķa. Deponējumi tiek veikti citiem valsts akreditētiem muzejiem izstāžu veidošanai, Gulbenes novada valsts un pašvaldību zinātnes, kultūras vai izglītības institūcijām interjera papildināšanai un valsts reprezentācijai:

Vienības	Gads
62	15.06.2017.
122	2016.
102	2015.
48	2014.
70	2013.
23	2012.

Noteikt konkrētu deponējamo vienību skaitu turpmākajiem gadiem nav iespējams, jo deponējamo krājuma vienību skaits katru gadu ir mainīgs, atkarīgs no valsts reprezentācijas, Gulbenes novada pasākumiem, citu akreditēto muzeju izstāžu skaita un nepieciešamības deponēt priekšmetus no citiem muzejiem.

GNVMM krājumā esošajām 15218 vienībām oriģinālo stikla plašu negatīvu ir digitalizētas kopijas, kuras var izmantot ikviens interesents muzeja lasītavā, kā arī jau ievadītos NMKK. Pamatekspozīcijā „Gulbenes vēsture” un „Tautsaimniecība” izmantotas fotogrāfiju un dokumentu kopijas, tādējādi saudzējot oriģinālus. Projektā „Vecgulbenes muižas klēts – lauku mantojuma glabātāja” tika izgatavota rokas dzirnavu replika – restaurācija, kas ļauj apmeklētājiem reāli darboties, tā saglabājot un atdzīvinot senās prasmes.

Kopijas muzeja priekšmetiem nav veidotas, oriģinālus izmanto muzejpedagoģiskajās programmās, rādot apmeklētājiem reālus priekšmetus, lai padarītu apmeklējumu interesantāku, daudzveidīgāku, veicinātu izpratni par vēsturi, pilnveidojot sajūtu muzeju teritoriālajā struktūrvienībā Klēts pamatekspozīcijā „Tautsaimniecība”. Pārējās muzeja

veidotajās izstādēs, kā arī ekspressizstādēs, tiek izmantoti oriģināli, ievērojot LR Ministru kabineta 2006.gada 21.novembra noteikumu Nr.956 „Noteikumi par Nacionālo muzeju krājumu” 4.pielikumu.

2.8.Krājuma konservācija un restaurācija

Muzejam nav sava restauratora. Priekšmetu preventīvo konservāciju un nesarežģītus konservācijas darbus veic krājuma glabātāja, kuras darba stāžs muzejos ir 35 gadi, kvalifikāciju apliecina apgūtie KM rīkotie kvalifikācijas celšanas kursi un darba pieredze.

Krājuma komisija lemj par muzeja krājuma priekšmetu saglabātības pakāpi un izvērtē konservācijas vai restaurācijas nepieciešamību, kā arī īpaši unikālu priekšmetu restaurācijas un konservācijas darbu veikšanu ārpus muzeja. Muzeja iespējas konservācijai un restaurācijai uz vietas ir tehniski un finansiāli ierobežotas.

Preventīvā konservācija tiek veikta visiem jauniegūtajiem priekšmetiem pirms to iekļaušanas Nacionālajā muzeja krājumā. Muzejā veiktā konservācija: 2016.gadā – 946 vienības, 2015.gadā – 593 vienības, 2014.gadā – 135 vienības, 2013.gadā – 31 vienība, 2012.gadā – 23 vienības.

2016.gadā uzsākta un 2017.gada 31.martā pabeigta L.Svempa sešu gleznu restaurācija, bez gleznu rāmjiem.

3. Krājuma darbā konstatētās problēmas un no situācijas izrietošās darbības prioritātes

3.1.Problēmas

- telpu trūkums krājuma izvietojumam; šauras telpas preventīvās konservācijas veikšanai un nav atsevišķas telpas krājuma digitalizācijas veikšanai;
- papildus finansējuma piesaistīšana, piedaloties Valsts Kultūrkapitāla fonda, Eiropas Savienības un citos projektu konkursos, krājuma priekšmetu iegādei, esošo vienību konservācijai un restaurācijai, lai nodrošinātu kvalitatīvu izstāžu darbību;
- daļēji tehniskās problēmas darbam ar NMKK informācijas sistēmu;
- nepieciešams papildināt muzeja darbinieku skaitu ar digitalizācijas un IT administratoru;
- krājuma pētnieciskā darba veikšanu apgrūtina nelielais darbinieku skaits, kuri nodarbojas ar krājuma un novada vēstures pētniecību;
- atsevišķu tēmu pētniecību apgrūtina krājuma nepietiekamais apjoms, to aizvietojo ar deponējumiem no citiem akreditētajiem muzejiem;
- Ievērojama attālums līdz valsts arhīviem un muzejiem Rīgā, nepietiekama sabiedriskā transporta kustība uz Alūksnes zonālo valsts arhīvu.

3.2.Prioritātes

- Muzeja pamatēkā, Gulbenē, Brīvības ielā 10 (Oranžērija), pagaidām ekspozīcijas „Gulbenes vēsture” telpās, veidot par krājuma telpām muzeja kolekcijām. Perspektīvā visu Oranžērijas ēku pielāgot krājuma glabāšanai, preventīvās konservācijas veikšanai, krājuma digitalizācijai un jauniegūto muzeja priekšmetu ikgadējām izstādēm;

- papildus finansējuma piesaistīšana, piedaloties Valsts Kultūrkapitāla fonda, Eiropas Savienības un citos projektu konkursos, krājuma priekšmetu iegādei, esošo vienību konservācijai un restaurācijai, lai nodrošinātu kvalitatīvu izstāžu darbību;
- krājuma komplektēšana un dokumentēšana – krājuma uzskaitē, kartotēkās, esības pārbaudes un krājuma novērtēšana, priekšmetu digitalizācija;
- informācijas ievade NMKK par jauniegūtajiem muzeja priekšmetiem un F.Knoka, E.Vasiļjeva un A.Lēzera stikla plašu negatīviem;
- nodrošināt pēc iespējas plašāku muzeja krājuma priekšmetu izmantošanu, lai sagatavotu krājuma izstādes muzejā un ārpus tā, materiālus zinātniski pētnieciskām tēmām un darbiem, izglītojošam darbam muzejā un ārpus tā, veidojot muzejpedagoģiskās programmas, konsultēt un sniegt metodisko palīdzību skolotājiem, studentiem, skolēniem un citiem interesentiem;
- iekļaut krājumā no Rundāles pils muzeja pārņemtos L.Svempa memoriālos priekšmetus un muižu interjera elementus un piesaistīt līdzekļus to restaurācijai;
- nodrošināt apstākļus muzeja krājuma saglabāšanai atbilstoši LR Ministru kabineta 2006.gada 21.novembra noteikumiem Nr.956 „Noteikumi par Nacionālo muzeju krājumu”.

4. Paredzamie krājuma darba rezultāti

Krājuma politikas paredzamie rezultāti	Finansu avots	2017	2018	2019	2020	2021
Jaunu krājuma telpu izveidošana pamatēkā, Gulbenē, Brīvības ielā 10	GNVMM budžets	Pakāpeniski no 2017.-2022.				
Krājuma mērķtiecīga papildināšana: 1.Arheoloģiskais materiāls; 2.Ar novada māksliniekiem saistītie (darbi, memoriālie priekšmeti, dokumenti); 3.Vēstures artefakti (dokumenti, foto, sadzīves priekšmeti u.c); 4.Muižu interjera priekšmeti; 5.Tautsaimniecības ekspozīcijas papildināšana (darba rīki, foto, dokumenti u.c.)	Dāvinājumi, pirkumi – GNVMM budžets, projekti	500	500	500	500	500
NMKK ievadīto vienību skaits	GNVMM budžets	1500	1500	1500	1500	1500
Krājuma esības pārbaude un priekšmetu novērtēšana	GNVMM budžets	1860	1860	1860	1860	1860

Iekļaut krājumā no Rundāles pils muzeja pārņemtos priekšmetus	GNVMM		225				
Mikroklimata uzturēšanas iekārtas, krājuma ekspozīcijai Stāmerienas pilī	GNVMM budžets, projekti	2017.gada tūrisma sezonas laikā.					
Priekšmetu konservācija	GNVMM budžets	570	570	570	570	570	
Nodrošināta krājuma izmantošana pamatekspozīcijās, izstādēs, izglītojošajā un pētniecības darbā, deponēšanai	GNVMM budžets, projekti	2500	2500	2500	2500	2500	
Priekšmetu restaurācija (L.Svemps)	GNVMM budžets, projekti						3

5. Darbības spēju uzlabošanas pasākumi turpmākiem 5 gadiem.

1. Pamatēkas, Gulbenē, Brīvības ielā 10 (Oranžērija), telpu paplašināšana krājuma kolekciju izvietošanai, preventīvās konservācijas darba uzlabošanai, digitalizācijas veikšanai, krājuma darbiniekiem un ikgadējām jaunieguvumu izstādēm;
2. Papildus finansējuma iegūšana muzeja krājuma priekšmetu iepirkšanai un restaurācijai;
3. Personāla papildināšana ar digitalizācijas un IT administratoru, paredzot tam papildus darba vietu;
4. Jautājuma risināšana par Rundāles pils muzeja deponēto priekšmetu muzeja krājuma un ekspozīciju telpās Stāmerienas pilī nodošanu pastāvīgā glabāšanā GNVMM krājumā;
5. Krājuma darbā iesaistīto muzeja darbinieku kvalifikācijas celšana.

Krājuma politiku izstrādāja: Gulbenes novada vēstures un mākslas muzeja krājuma nodaļas vadītāja Zane Biseniece